

постійно вивчає себе й інших людей, професійно зростає, набуває компетентності вдосконалення власної життєдіяльності й забезпечення здорового способу різних верств населення. У цьому контексті природничонаукова підготовка майбутніх фахівців фізичної терапії та ерготерапії має вагоме значення для соціальної перспективи виховання здорових поколінь нації, що актуалізує гуманітарну сутність медико-біологічного знання. Це зумовлює необхідність узагальнення провідних загальнотеоретичних і педагогічних підходів до професійної підготовки фахівців фізичної терапії та ерготерапії високої якості й компетентності, розроблення психолого-педагогічних основ і моделі природничонаукової підготовки, які забезпечують співпадіння індивідуальних програм самореалізації студентів закладів вищої освіти з об'єктивно заданими соціумом вимогами до компетентності зазначених фахівців.

Висновки. Отже, провідні тенденції оновлення змісту і форм підготовки фахівців фізичної терапії та ерготерапії в умовах розбудови національної системи освіти та ринкових економічних відносин виявили потребу в дослідженні, присвяченому модернізації природничонаукової підготовки майбутніх реабілітологів у закладах вищої освіти на засадах посилення світоглядної медико-біологічної спрямованості та розвитку природничонаукової компетентності шляхом структурування змісту медико-біологічних дисциплін і збільшення значення природничонаукового компонента навчальних і виробничих практик.

Список використаних джерел:

1. Герцик А. М. До питань тлумачення основних термінів галузі фізичної реабілітації: фізичний реабілітолог, чи фізичний терапевт? // Бюлетень Української асоціації фахівців з фізичної реабілітації. 2010. Вип. 3. С. 1–4.
2. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підруч. для студ. вищих навч. закл. фіз. виховання і спорту. К.: Олімпійська література. 2005. 472 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник. Л.: Словник. 1995.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СКЛАДНИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА З БОКСУ

Хижняк О. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Бокс як вид спорту пред'являє виключно високі вимоги до психічних процесів спортсмена. Значно легше досягти певного рівня фізичної і техніко-тактичної готовності до турніру, чим готовності психологічної. При психологічній підготовці на перший

план висуваються його індивідуальні якості; тому тренер має бути досить ерудованим в області психології, педагогіки, фізіології і лікарського контролю з тим, щоб досконально вивчити свого підопічного і найбільш індивідуалізувати підготовку з врахуванням його здібностей і умов їх розвитку. Саме тому важливим аспектом підготовки майбутнього тренера з боксу є досягнення високого рівня його психологічної компетентності.

Мета дослідження – проаналізувати особливості формування психологічного складника підготовки майбутнього тренера з боксу у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз комплексу літературних джерел [1; 3; 4] дозволив встановити, що завдання психологічного супроводу спорту, які пред'являє спортивна діяльність, визначаються соціальною й особистісною значимістю для учасників у даному процесі:

- аналіз соціально-психологічних умов спортивної діяльності (проблеми соціалізації спортсмена й команди, вплив національних особливостей і традицій на розвиток спорту, міжособистісні відносини й психологічний клімат спортивних команд, професіоналізм у спорті);

- дослідження особливостей розвитку й формування особистості в умовах спортивної діяльності (вивчення механізмів формування й динаміки особистості, мотивів, рухових здатностей у спорті);

- вивчення психологічних основ формування рухових навичок й якостей (спеціалізовані сприйняття, психологічні особливості різних видів спорту й видів тренування, методи керування психічними станами);

- обґрунтування факторів діяльності, що забезпечують успішність змагань (динаміка психічних процесів у змагальній діяльності, психічна стійкість і надійність, психічні стани, прогнозування успішності);

- визначення основ психологічного забезпечення спортивної діяльності (психологічні типології видів спорту, методи керування психічними станами в спортивній діяльності, діагностика, консультування й психокорекція);

- вивчення й психологічне обґрунтування виховання особистості спортсмена (адекватна оцінка й цілеспрямований розвиток максимальних психічних можливостей спортсмена, розвиток спеціальних психомоторних здатностей);

- керування психічною працездатністю спортсмена під час підготовки й участі в змаганні (організація психологічно обґрунтованого відбору в спортивні команди й розвиток прогресивної динаміки командної діяльності);

- соціально-психологічне забезпечення підготовки спортсменів (рішення проблем міжособистісного спілкування, конфліктів й організація соціально-психологічних тренінгів);

– пошук засобів психічного відновлення й оптимізація форм відпочинку (організація та забезпечення умов стабілізації на різних рівнях спортивної підготовки).

Термін психологічна підготовка найчастіше використовується для позначення широкого кола дій тренерів, спортсменів та менеджерів, які спрямовані на формування і розвиток психічних процесів та якостей особистості спортсменів і є необхідними для успішної тренувальної діяльності та виступів на змаганнях. При цьому розуміється, що психологічна підготовка сприяє ефективному проведенню інших видів підготовки (загальнофізичної, спеціальної фізичної, теоретичної, тактичної, технічної), а також є умовою успішного виступу на змаганнях.

Інтегральна компетентність майбутнього тренера визначається як здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів відповідних наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні (фахові компетентності) також мають психологічний складник - здатність аналізувати прояви психіки людини під час занять фізичною культурою і спортом [3].

Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» на бакалаврському і магістерському рівнях засвідчує, що психологічний складник професійної компетентності майбутнього тренера з боксу формується у циклі комплексу дисциплін (*табл. 1*).

Таблиця 1 – Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» I і II рівнів

Назва дисципліни	Рівень вищої освіти	Сем.	Кред./ год.	Види робіт			
				л	л/р	п/р	с/р
Психологія	Перший (бакалаврський)	2	3/90	20	–	16	54
Психологія спорту	Перший (бакалаврський)	6	6/180	34	–	26	90
Психологія спортивного колективу	Другий (магістерський)	2	4/120	18	–	12	60
Психофізіологія професійної діяльності	Другий (магістерський)	1	3/90	14	–	16	60

Мета дисципліни «Психологія» – ознайомити студентів з теоретико-методологічними основами психологічної науки; сприяти формуванню професійного світогляду та здатності застосовувати психологічні знання на практиці.

Результати навчання за навчальною дисципліною – визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання; демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування та розвитку психічних явищ; пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв’язання; впорядковувати основні чинники, що впливають на психічний розвиток людини, рушійні сили психічного розвитку та новоутворення, які формуються у людини в різних вікових періодах і видах діяльності; встановлювати причинно-наслідкові зв’язки психічного розвитку людини з її діяльністю, вихованням, навчанням.

Мета дисципліни «Психологія спорту» – визначення психологічних закономірностей формування у спортсменів і команд спортивної майстерності і якостей, необхідних для участі в змаганнях, а також розробці психологічно обґрунтованих методів тренування і підготовки до змагання.

Результати навчання за навчальною дисципліною – психологічно обґрунтувати існуючі методи і засоби спортивного тренування і пошуку нових; визначати шляхи максимального використання резервів організму спортсмена, як за рахунок удосконалення психічних функцій, так і за рахунок створення апаратурних методів тренування; використовувати методи психологічного опису окремих видів спорту (психограм), методів психодіагностики спортивних здібностей, соціальної структури і психологічного клімату команди; визначати закономірності функціонування психіки в умовах змагань для розробки методів підвищення стійкості і надійності в умовах змагальної діяльності; аналізувати дослідження психічних станів, що розвиваються в умовах передзмагань і змагань; визначати джерела і механізми формування внутрішньогрупових колективних феноменів відчуттів, установок, традицій і т.п.), а також розробку методів управління ними з метою створення сприятливого психологічного клімату в спортивних командах; пояснювати психологічні аспекти і закономірності міжособового спілкування в спортивних командах; виявляти соціально-психологічні мотиви поведінки і діяльності спортсменів; аналізувати вплив особистості тренера і стилю його керівництва на успішність діяльності і психологію спортивної команди. оволодіння методами психологічного дослідження й інтерпретацією отриманих даних; оволодіння методами психолого-педагогічної дії.

Мета дисципліни «Психологія спортивного колективу» – формування системи професійних знань щодо закономірностей впливу навчально-тренувальної діяльності на психіку спортсменів, соціально-психологічних явищ, що відбуваються у спортивному колективі.

Результати навчання за навчальною дисципліною – писати функції діяльності спортивних психологів; пояснити специфіку взаємовідносин «тренер-спортсмен» та «спортсмен-спортсмен» у спортивному колективі; аргументувати особливості взаємодії спортсменів у команді; аналізувати види лідерства у спортивній групі; описати специфіку спілкування в умовах спортивного колективу; розробити психологічні тести для визначення сприятливих умов, покращення ефективності тренувального процесу та створення позитивної емоційної атмосфери у колективі.

Мета дисципліни «Психофізіологія професійної діяльності» – сформулювати у студентів систему знань з основ психофізіологічної організації функцій людини та вміння використовувати основні методики діагностики та керування психофізіологічних функцій.

Результати навчання за навчальною дисципліною – описувати психофізіологічні складові психічних процесів і функцій; виділяти індивідуальні, статеві та вікові особливості функціонування організму людини; розробляти критерії психо-фізіологічного дослідження; пов'язувати фізіологічні механізми психічних процесів і поведінки на системному і нейронному рівнях; застосовувати методи психофізіологічних досліджень для оцінки фізіологічних механізмів суб'єктивних процесів та індивідуальних відмінностей.

Висновки. Отже в процесі дослідження встановлено, що психологічний складник роботи тренера з боксу є надзвичайно важливим, що підсилює спрямованість процесу професійної підготовки саме в цьому напрямку. Доведено, що формування психологічної компетентності тренера реалізується через комплекс дисциплін, кожна з яких має свої завдання і очікувані результати.

Список використаних джерел:

1. Ильин Е. П. Психофизиология физического воспитания: учеб. пос. М.: Просвещение. 2001. 223 с.
2. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567.
3. Ханин Ю. Л. Психология общения в спорте. М., ФиС. 1980. 208 с.
4. Чикова О. М. Психологические особенности спортивной деятельности и личности спортсмена: Учебное пособие для училищ Олимпийского резерва. Мн.: ИПП Госэкономплана РБ. 1993. 76 с.